

905 Hjortejegerne i Hordaland

En spørreundersøkelse om dagens jakttilbud, jegernes preferanser og ønsker om fremtidig tilrettelegging

NINA Rapport

Oddgeir Andersen
Erling L. Meisingset
Atle Mysterud
Arve Aarhus

NINAs publikasjoner

NINA Rapport

Dette er en elektronisk serie fra 2005 som erstatter de tidligere seriene NINA Fagrappport, NINA Oppdragsmelding og NINA Project Report. Normalt er dette NINAs rapportering til oppdragsgiver etter gjennomført forsknings-, overvåkings- eller utredningsarbeid. I tillegg vil serien favne mye av instituttets øvrige rapportering, for eksempel fra seminarer og konferanser, resultater av eget forsknings- og utredningsarbeid og litteraturstudier. NINA Rapport kan også utgis på annet språk når det er hensiktsmessig.

NINA Temahefte

Som navnet angir behandler temaheftene spesielle emner. Heftene utarbeides etter behov og serien favner svært vidt; fra systematiske bestemmelsesnøkler til informasjon om viktige problemstillinger i samfunnet. NINA Temahefte gis vanligvis en populærvitenskapelig form med mer vekt på illustrasjoner enn NINA Rapport.

NINA Fakta

Faktaarkene har som mål å gjøre NINAs forskningsresultater raskt og enkelt tilgjengelig for et større publikum. De sendes til presse, ideelle organisasjoner, naturforvaltningen på ulike nivå, politikere og andre spesielt interesserte. Faktaarkene gir en kort framstilling av noen av våre viktigste forskningstema.

Annen publisering

I tillegg til rapporteringen i NINAs egne serier publiserer instituttets ansatte en stor del av sine vitenskapelige resultater i internasjonale journaler, populærfaglige bøker og tidsskrifter.

Hjortejegerne i Hordaland

En spørreundersøkelse om dagens jakttilbud, jegernes preferanser og ønsker om fremtidig tilrettelegging

Oddgeir Andersen
Erling L. Meisingset
Atle Mysterud
Arve Aarhus

Andersen, O, Meisingset, E. L. Mysterud, A. & Aarhus, A. 2012.
Hjortejegeren i Hordaland- En spørreundersøkelse om dagens jakt-
tilbud, jegerens preferanser og ønsker om fremtidig tilrettelegging -
NINA Rapport 905: 30 s.

Lillehammer, Desember 2012

ISSN: 1504-3312

ISBN: 978-82-426-2508-3

RETTIGHETSHAVER

© Norsk institutt for naturforskning

Publikasjonen kan siteres fritt med kildeangivelse

TILGJENGELIGHET

[Åpen]

PUBLISERINGSTYPE

Digitalt dokument (pdf)

REDAKSJON

Oddgeir Andersen

KVALITETSSIKRET AV

Bjørn Petter Kaltenborn

ANSVARLIG SIGNATUR

Jostein Skurdal (sign.)

OPPDRAGSGIVER(E)

Fylkesmannen i Hordaland

KONTAKTPERSON(ER) HOS OPPDRAGSGIVER

Arne Stadaas

FORSIDEBILDE

Erling L. Meisingset

NØKKEWORD

- Hjortevilt
- Hjort (*Cervus elaphus*)
- Spørreundersøkelse
- Jegerer
- Jakt

KEY WORDS

- Large ungulates
- Red Deer (*Cervus elaphus*)
- Questionnaire
- Hunters
- Hunting

KONTAKTOPPLYSNINGER

NINA hovedkontor

Postboks 5685 Sluppen

7485 Trondheim

Telefon: 73 80 14 00

Telefaks: 73 80 14 01

NINA Oslo

Gaustadalléen 21

0349 Oslo

Telefon: 73 80 14 00

Telefaks: 22 60 04 24

NINA Tromsø

Framsenteret

9296 Tromsø

Telefon: 77 75 04 00

Telefaks: 77 75 04 01

NINA Lillehammer

Fakkeltgården

2624 Lillehammer

Telefon: 73 80 14 00

Telefaks: 61 22 22 15

www.nina.no

Sammendrag

Andersen, O., Meisingset, E. L, Mysterud, A. & Aarhus, A. 2012. Hjortejegeren i Hordaland - En spørreundersøkelse om dagens jakttilbud, jegerenes preferanser og ønsker om fremtidig tilrettelegging. - NINA Rapport 905: 30 s.

Undersøkelsen ble gjennomført ved bruk av spørreskjema. Målgruppen var aktive hjorteviltjegere med varierende erfaringsgrunnlag og geografisk tilhørighet. Totalt 967 utvalgte hjortejegere fra Hordaland ble trukket ut og vi fikk svar 577 svar (59,7 %). En ikke-respons sjekk viste at representativiteten til utvalget var meget god i forhold til de som hadde svart og de som ikke hadde svart. Generelt var kvinner som jaktet hjort yngre enn menn, med en gjennomsnittsalder på henholdsvis 39,7 år for kvinner og 47,5 år for menn. Bare 21 % hadde under 5 års erfaring med hjortejakt. Av de som jaktet hjort i 2010, var det hele 33 % som oppga å ha jaktet mer enn 21 dager, mens 11 % jakter inntil 5 dager. Jegerne i Hordaland jakter vanligvis sammen med venner (42 %) og familie (26 %). Gjennomsnittlig størrelse på jaktlaget var 6 personer, men vanligvis deltar mellom 4- 5 personer.

Jegerne svarer at de ikke er overbeviste om at tilgangen og tilrettelegging for jakt er bedret, men de var mer enige om påstanden om at fokuset på å tjene penger på jaktsalg har økt. Det var mest vanlig å få tilgang til et jaktområde fordi man er grunneier selv (56 %), eller at man har fast tilgang til jaktområde (42 %). Om lag 1/3 av jegerne oppga å ha felt hjort. Vi fant et gjennomsnittsforkbruk knyttet til hjortejakta i 2010 på henholdsvis 6195 NOK ($\pm$ S.E. 804) for grunneiere og 8258 NOK ($\pm$ S.E. 1157) for andre jegere. Gjennomsnittlig kostnad per felte hjort var 3367 NOK ($\pm$ S.E. 271) alle typer dyr sett under ett. 62 % av jegerne svarte at de betalte for jakten, mens resten svarte at de ikke betalte noe for jakttilgangen. Den vanligste måten å betale for hjortejakta i Hordaland er stykkpris per løyve, uavhengig av type dyr. Om lag hver fjerde jeger betaler stykkpris som varierer ut i fra type dyr, eller betaler for jakta på andre måter. Vi fant at nesten halvparten av jegerne var villige til, eller ønsker, en variabel pris etter hvilken tid på jaktseasonen man er inne i. Omtrent hver femte jeger mener at intervallet mellom 21-40 kg er passe mengde kjøtt til egen bruk i husholdningen, mens litt over hver fjerde jeger mener at mer enn 50 kilo med hjortekjøtt er passe mengde kjøtt til eget bruk.

Jegerne var mest enige i påstanden om at det er mye hjort i terrenget i deler av jaktseasonen, deretter skårer påstandene at «å reise bort sammen med familie/venner for å jakte hjort er en del av selve jaktoplevelsen». Samtidig får påstanden «Jeg jakter på egen eiendom og bor hjemme når jeg jakter hjort» en relativt høy skår. Det vil si, som allerede påvist, at mange av respondentene er grunneiere og jakter på egen eiendom. Jegerne er minst enige i påstandene om at de har problemer med å skaffe seg hjortejakt der de ønsker å jakte. De synes heller ikke at det er langt å reise til områder med god hjortejakt.

Det var bare 11 % som svarte at de ønsket at terrenget var tilrettelagt på forhånd, mens 89 % ikke ønsket dette. Når det gjelder fremtidig tilrettelegging, synes jaktterreng hvor flere jaktmetoder kan benyttes, å være de mest attraktive. Videre bør terrenget ha god villtetthet og stor sjans for å felle dyr. Å leie jakt for kortere perioder (mindre enn to uker) synes ikke å være særlig interessant for jegere fra Hordaland. Den tilretteleggingen som rangeres høyest, er mulighet for å henge viltkjøtt på kjølelager. Deretter kommer ekstra jaktkoie som kan benyttes ved behov, å bli vist rundt på terrenget av den som leier ut/selger jakt slik at man blir kjent og at terrenget er tilrettelagt med skytetårn, rydda poster og merka skuddsektorer. Å få hjelp til å frakte felte dyr ut av terrenget er også noe som virker å være et interessant tilbud for jegerne. De minst interessante tilbudene er å leie guide/kjentmann under jakta, og at noen tar seg av slaktning og partering eller leie hus av normal standard.

Den mest populære jaktformen blant jegerne i Hordaland er smygjakt. Deretter kommer posteringsjakt i utmark morgen/kveld og posteringsjakt på innmark morgen/kveld.

Dersom jegerne skulle velge «fritt» i fremtiden, ønsker de å disponere et eget jaktterreng (sammen med jaktlaget) der det er mulig å benytte flere jaktmetoder og som byr på gode sjanser for å felle dyr. Selv om mange også ønsker å jakte alene betraktes jaktlaget som et sosialt fellesskap og som viktig i den fremtidige hjortejakta. En betydelig hjortebestand (mye hjort) som gir gode muligheter til å felle hjort og felle alle dyra på den tildelte kvoten er den viktigste enkeltfaktoren for hjortejegerne når det gjelder motivasjonen til hjortejakt (Andersen mfl. 2011). Det er derfor viktig for grunneierne som ønsker å selge jakt i framtida at man både har en stor og attraktiv hjortebestand. Grunnlaget for at hjortejakt i framtida skal kunne være en næring for grunneiere ligger derfor nært opp til en sikker og god forvaltning av hjortebestanden. En forutsigbar forvaltning med relativt små endringer i bestanden fra år til år vil være viktig for å kunne ha et attraktivt produkt å selge.

Oddgeir Andersen, NINA, avdeling for naturbruk, 2624 Lillehammer, [oan@nina.no](mailto: oan@nina.no).
Erling L. Meisingset, Bioforsk Økologisk, 6630 Tingvoll, [erling.meisingset@bioforsk.no](mailto: erling.meisingset@bioforsk.no)
Atle Mysterud, Centre for Ecological and Evolutionary Synthesis (CEES), Biologisk institutt
Universitet i Oslo, 0316 Oslo, [atle.mysterud@bio.uio.no](mailto: atle.mysterud@bio.uio.no)
Arve Aarhus, Eventus AS, 4237 Suldalsosen, [post@eventus.no](mailto: post@eventus.no)

Abstract

Andersen, O., Meisingset, E. L., Mysterud, A. & Aarhus, A 2012. Red Deer Hunters in Hordaland – Results from a survey about hunting practice, the hunters preferences and facilitating for the future. - NINA Rapport 905: 30 pp.

We conducted our survey using a questionnaire that targeted active deer hunters who had varying experience and came from differing geographical locations. We identified 967 deer hunters from Hordaland county, from which we received 577 responses (59.7%). Those who did respond were also reasonably representative of the target population, and did not indicate a demographic artifact from non-responders. Women who hunted deer were younger than men, with a mean age of 39.7 years for women and 47.5 years for men. Only 21% had less than 5 years of experience with deer hunting. Of those who hunted deer in 2010, a full 33% reported having hunted for more than 21 days, while 11% only hunted up to 5 days. Hunters in Hordaland usually hunt with friends (42%) and family (26%). The average hunting party size was 6 people, but 4-5 people was the most common size.

Hunters who participated in our survey are not convinced that the availability and accessibility of hunting has improved, but they did agree with the statement that there is increased focus on earning money through the sale of hunting rights. It was most common to access a hunting area because the hunter is him- or herself a landowner (56%), or that they have dependable access to a particular hunting area (42%). Approximately 1/3 of the hunters reported having felled deer. Expenses related to deer hunting in 2010 for landowners was 6195 ± 804 NOK (mean $\pm$ SE) for landowners and 8258 ± 1157 NOK for other hunters. The cost per deer killed was 3367 ± 271 NOK for all kinds of animals. Sixty-two per cent of hunters said they paid for the hunt, while the remainder did not pay anything for hunting access. The most common way to pay for deer hunting in Hordaland is a unit price per license, regardless of the type of animal. About every fourth hunter either pays a unit price that varies based on the type of animal, or pay for hunting in other ways. We found that almost half of the hunters were willing to use, or even desired, a license price that varied according to timing within the hunting season. Just about every fifth hunter believes that the interval between 21-40 kg is the right amount of meat for their own use in the household, while just over a quarter of a hunter believes that more than 50 kg of deer meat is the right amount of meat for their own use.

Respondents agreed most with the statement that there is a lot of deer on the ground in parts of the hunting season, and the statement that "going away with family / friends to hunt deer is a part of the hunting experience" also received high scores. The statement "I hunt on private property and stay at home when I hunt deer" received a relatively high score, again demonstrating that many of the respondents are landowners who hunt on their property. Hunters did not agree with the statements that they have difficulty with obtaining deer hunting permits where they want to hunt. They do not think that one needed to travel far to areas with good deer hunting.

Only 11% responded that they wished the terrain was improved to enhance hunting, while 89% did not want this. In the case of future improvements, terrain that permitted several types of hunting methods was the most attractive. Furthermore, terrain should have good wildlife density and a high likelihood for felling a deer. Renting hunting rights from landowners for short periods (less than two weeks) does not seem to be particularly interesting for hunters from Hordaland. Arrangements that rank highest included the possibility of hanging game meat in cold storage, an additional hunting cabin that can be used when needed, touring the terrain one rents for hunting to become more familiar and terrain facilitated with fire tower, cleared items and tagged shots sectors. Help transporting felled game out of the terrain is also something that seems to be an interesting offer for hunters. The least interesting offerings include hiring a guide during the hunt, and slaughtering and carving services and house rentals with normal (non-rustic) standards.

The most popular type of hunting among hunters in Hordaland include stealth hunting, followed by post hunting in at posts in unimproved land during the morning / evening and post hunting in pastures in the morning / evening.

If hunters were to choose "freely" in the future, they want to have access to a private hunting ground (along with the hunting party) where it is possible to use multiple search methods and offering good chances to fell animals. Even though many also want to hunt alone, respondents considered hunting party as a social community and important for the future deer hunting. A sizable deer population that provides ample opportunities to fell all the animals on the assigned quota is the single most important factor for deer hunters when it comes to motivation for deer hunting (Andersen et al. 2011). It is important for property owners who want to sell hunting rights in the future that we both have a large and attractive deer population. The basis for deer hunting in the future will be a business for landowners is therefore closely linked to the safe and sound management of the deer population. A predictable management strategy with relatively small changes in population from year to year will be important in order to have an attractive product to sell.

Oddgeir Andersen, NINA, avdeling for naturbruk, 2624 Lillehammer, [oan@nina.no](mailto: oan@nina.no).
Erling L. Meisingset, Bioforsk Økologisk, 6630 Tingvoll, [erling.meisingset@bioforsk.no](mailto: erling.meisingset@bioforsk.no)
Atle Mysterud, Centre for Ecological and Evolutionary Synthesis (CEES), Biologisk institutt
Universitet i Oslo, 0316 Oslo, [atle.mysterud@bio.uio.no](mailto: atle.mysterud@bio.uio.no)
Arve Aarhus, Eventus AS, 4237 Suldalsosen, [post@eventus.no](mailto: post@eventus.no)

Innhold

1 Innledning	9
2 Metode	9
3 Analyser	10
4 Resultater	11
4.1 Representativitet.....	11
4.2 Bakgrunnsinformasjon om jegerne fra Hordaland	11
4.3 Tilgang til hjortejakt og felte dyr.....	13
4.4 Forbruk knytta til jakta	16
4.5 Kjøp av jaktrett og betalingsmodeller	16
4.6 Betalingsvilje for ulike typer dyr	17
4.7 Betalingsvilje i forhold til tid på sesongen	18
4.8 Hvor mye kjøtt?.....	19
4.9 Dagens tilbud.....	20
4.10 Fremtidig tilrettelegging av hjortejakta.....	21
4.11 Det eksklusive segmentet.....	24
5 Diskusjon	25
5.1 Oppsummering av resultatene	25
5.2 Hjortejakt som næring i framtida – hva vil være viktig?	28
6 Referanser	30

Forord

Rapporten er basert på data som ble samlet inn i forbindelse med prosjektet "Produktutvikling hjortejakt - jegerundersøkelse", som var finansiert av Skogtiltaksfondet og Norges forskningsråd. Datainnsamlingen skjedde i 2010 og er tidligere rapportert i NINA rapport 725 (Andersen mfl. 2011) og i rapportserien «Utmarksnæring i Norge» som utgis av Universitetet i Oslo (Mysterud mfl. 2011). Denne rapporten omhandler spesielt Hordaland og ser kun på hjortejegerne i Hordaland og omhandler deres syn på dagens tilbud, betalingsmodeller og ønsker om fremtidig tilrettelegging. Undersøkelsen er en del av prosjektet «Hordahjort» som Bioforsk Økologisk har prosjektlederansvaret for, og som er finansiert av Fylkesmannen i Hordaland. En stor takk til jegerne i Hordaland som bidro gjennom å besvare spørreundersøkelsen.

Lillehammer, 20. Desember 2012

Oddgeir Andersen
Prosjektleder

1 Innledning

Hordaland er fylke nr. 3 på statistikken over antall felte hjort (SSB 2012), og er således et viktig hjortefylke i Norge. På landsbasis ble det felt nesten 36 800 hjort i løpet av jakta høsten 2011, og selv om dette var en nedgang på nesten 2 300 dyr fra året før, så har utbyttet fra hjortejakta økt betydelig i løpet av de siste 20 åra (SSB 2012). Hjortejakta har hatt økende betydning både som kilde til rekreasjon og til inntekt for grunneiere (Mysterud mfl. 2011, Andersen mfl. 2011), og målt i antall felte dyr har hjortejakta de siste åra overgått elgjakta i Norge.

I en tid med en betydelig omlegging av landbruket, kanskje spesielt på Vestlandet, søker mange grunneiere etter nye måter å kunne utnytte sine eiendommer til å skape inntekter. Jakt, og i sær hjorteviltjakt, er sett på som en viktig mulighet til økte inntekter for mange grunneiere. På Vestlandet er hjorten den viktigste viltarten det er mulighet å kunne utvikle kommersielle jakttilbud på.

I Hordahjort-prosjektet (Merke- og utviklingsprosjektet hjort – Hordaland og Sogn) har det vært en målsetning å kunne skape en økt forståelse for hva som skal til for å få ei økt næringsmessig utnyttning av hjortejakta som ressurs. Kunnskap er viktig for å kunne få ei økt næringsmessig satsing blant grunneiere. Det gjelder både om hva som er hindringer på grunneiernivå, og kunnskap om hva kundene/jegerne ønsker av ulike produkt med basis i hjorten som ressurs. Undersøkelser blant grunneiere i Sogn og Fjordane, som var medlemmer i Norges Skogeierforbund, viser at hensyn til den lokale jaktkulturen står sterkt, og at potensialet for utnyttelse av hjorten som ressurs på langt nær er utnyttet (Olaussen & Mysterud 2012). Undersøkelsen peker nettopp på behovet for større kunnskaper om ulike produkter som ivaretar både hensynet til den lokale jaktkulturen, samtidig som man åpner opp for en mer markedsmessig utnyttelse gjennom tilreisende jegere (Olaussen & Mysterud 2012).

Målet med denne rapporten er å undersøke hva jegerne i Hordaland ønsker av tilbud når det gjelder hjortejakt, og hva jegerne oppfatter som viktige faktorer for tilgang og kjøp av hjortejakt. Det understrekes at vi i denne rapporten kun ser på jegere bosatt i Hordaland, og ikke de tilreisende jegere som også jakter i Hordaland.

Det nå avsluttede Forskningsprosjektet "Utmark og innmark som basis for produksjon av hjort i Norge" under programmet "Natur og næring", Norges forskningsråd, hadde som delmål å skaffe mer kunnskap om hvordan man kan øke den næringsmessige utnyttningen av den betydelige utmarksressursen som hjorten har blitt (Mysterud mfl. 2011). Prosjektet "Produktutvikling hjortejakt" finansierte og gjennomført en nasjonal spørreundersøkelse som tidligere er rapportert (Andersen mfl. 2011). I rapporten du nå leser ser vi spesielt på jegerne fra Hordaland sine svar når det gjelder dagens jakttilbud, preferanser og fremtidige ønsker om tilrettelegging. For den bredere interesserte leser, som ønsker å sammenligne jegerne i Hordaland med jegere fra andre landsdeler, henviser vi derfor til NINA rapport 725 (Andersen mfl. 2011).

2 Metode

Undersøkelsen ble gjennomført som en postal spørreundersøkelse og med mulighet til å svare via et nettbasert spørreskjema med innloggingsfunksjon. Målgruppen var aktive hjorteviltjegere med varierende erfaringsgrunnlag og geografisk tilhørighet. Totalt 3000 utvalgte mottakere, fra alle landets regioner med hjortejakt ble trukket ut, hvorav 967 fra Hordaland. Personer ble valgt ut på bakgrunn av følgende kriterier:

1. Har jaktet hjortevilt (dvs. hjort, elg, villrein eller rådyr) ett eller flere år i perioden 2002-2009 (disse utgjør det totale antallet hjorteviltjegere).
2. Fra denne gruppen ble de som hadde *betalt* jegeravgiften for 2010/2011 trukket ut. Disse ble definert som aktive hjorteviltjegere.

3. Gruppen aktive hjorteviltjegere ble deretter stratifisert etter bostedskommune og antall år de har rapportert å ha jaktet hjortevilt i perioden 2002-2009.
  - a. Jaktet hjortevilt 1-4 år ble klassifisert som uerfaren hjorteviltjeger
  - b. Jaktet hjortevilt 5-9 år ble klassifisert som erfaren hjorteviltjeger
4. Til slutt trakk vi ut 1500 uerfarne og 1500 erfarne hjorteviltjegere (totalt 3000 personer) etter en fylkesvis utvalgsplan.

Spørreskjema ble sendt ut den 24. januar 2011. Det var som nevnt mulig å besvare undersøkelsen via internett, med en påloggingsfunksjon hvor man ble bedt om å oppgi ID-nr (fra spørreskjemaet) og et unikt passord som var trykket på spørreskjemaet de fikk tilsendt i posten.

Spørreundersøkelsen hadde 14 dagers svarfrist. Vi fulgte standard prosedyre med tanke på oppfølging og purring på respondenter som ikke svarte innen fristen (Dillman, 2006). Når fristen nærmet seg ble det sendt ut en påminnelse til de som ikke hadde besvart undersøkelsen og 14 dager etter påminnelsen ble et nytt skjema sendt ut sammen med en purring til de som ikke hadde besvart undersøkelsen postalt eller via internett. Datainnsamlingen ble avsluttet den 22. mars. Av de 3000 utsendte spørreskjemaene, fikk vi inn 1820 svar, en svarinnngang på 60,7 % (Tabell 1). I fra Hordaland fikk vi 577 svar, som gir en svarprosent på 59,7 %.

3 Analyser

Resultatene presenteres deskriptivt med gjennomsnittsverdier, i noen tilfeller standardfeil (S.E.) og gjennomsnittskår (på skalaspørsmål, f.eks. på en skala der 1=helt uenig og 5=helt enig). I resultatbeskrivelsen er alle verdier rundet av til nærmeste hele tall, med unntak av de tilfeller der det er nødvendig å beskrive forskjeller på desimalnivå. Desimalverdier er angitt i tabeller og figurer.

Ved korrelering av kategoriske variable (jaktinnsats og antall felte hjort) er en Contingency coefficient (C) benyttet, på kontinuerlige variable er Pearsons produkt-moment korrelasjon (r_p) brukt.

For å teste om det er statistisk sikre forskjeller i svarfordelingene mellom to grupper (dette er jakterfaring (≤ 4 år, ≥ 5 år) eller tettstedsavgrensing (tettbygd eller spredtbygd strøk), er en t-test benyttet. Før statistiske tester ble utført, ble variablene som skulle analyseres kontrollert med tanke på om det oppfylte de statistiske kravene til normalfordeling. T-test er robust mot avvik fra normalfordeling og er av den grunn brukt på kategoriske variable som har en logisk retning på skalaen som er brukt.

Signifikansnivå (p) på 0,05 er benyttet som grense for å vurdere om det er statistisk sikre forskjeller mellom grupper. Et 95 % konfidensintervall er en standardisert inndeling som defineres slik: gjennomsnitt $\pm 1,96$ Standardfeil (S.E.). Vanligvis forenkles konfidensintervallet til ± 2 S.E. Dersom konfidensintervallene mellom gruppene som sammenlignes ikke er overlappende, er forskjellene signifikante. Alle analyser er foretatt i programvaren IBM SPSS versjon 20.0.

4 Resultater

4.1 Representativitet

Siden det er koblet på registerdata fra SSB for personer som ble trukket ut til å være med i undersøkelsen, ble det gjennomført en sammenligning av opplysninger som finnes om de som har besvart (n=1820) og de som ikke har besvart (n=1180) undersøkelsen, en såkalt ikke-respons sjekk. Dette ble gjort for å se om det er store skjevheter blant de som har besvart i forhold til de som ikke har besvart undersøkelsen med tanke på kjønn, alder, utdanning, landsdel, hvor de bor og jakterfaring. Representativiteten for hele utvalget er vurdert i NINA rapport 725 (Andersen mfl. 2011), som konkluderte med at representativiteten til undersøkelsen var meget god med tanke på svarprosent og demografi mellom de som har svart og de som ikke har svart på undersøkelsen. Representativiteten for de som deltok i fra Hordaland, i forhold til de som ikke besvarte undersøkelsen og som kom fra Hordaland, var også meget god.

Tabell 1. Respondentene etter landsdel, antall utsendte spørreskjema og svarprosent.

	Antall utsendte skjema	Svar (%)
Akershus og Oslo	180	67
Hedmark og Oppland	161	56
Østlandet ellers	260	58
Agder og Rogaland	483	61
Hordaland	967	60
Sogn & Fjordane, Møre & Romsdal	609	63
Trøndelag, Nordland	340	61
Totalt	3000	60,7

4.2 Bakgrunnsinformasjon om jegerne fra Hordaland

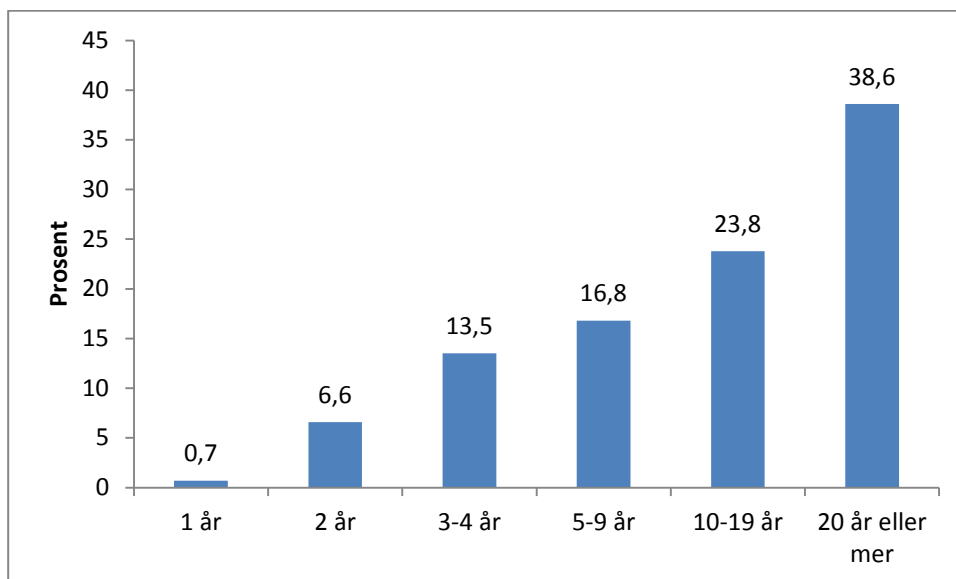
Av de 967 spørreskjemaene som ble sendt ut i Hordaland, fikk vi 577 svar, tilsvarende en svarprosent på 60 % (Tabell 1). Av de som besvarte undersøkelsen, svarte 81 % (n= 460) at de hadde jaktet hjort i 2010, mens 19 % (n= 110) ikke hadde jaktet hjort. Seks personer hadde ikke besvart spørsmålet om de hadde jaktet hjort eller ikke.

Utvalget fra Hordaland består av kun 3 % kvinner (n=18). Gjennomsnittsalderen er 47 år for utvalget sett under ett. Generelt var kvinner som jaktet hjort yngre enn menn, med en gjennomsnittsalder på henholdsvis 39,7 år for kvinner og 47,5 år for menn. Det var også forskjeller i antall års erfaring som hjortejeger for kvinner og menn. Vi finner at i gruppen med inntil 5 års erfaring (n=97) er det 9 % kvinner, mens det i gruppen med 5 års erfaring eller mer (n=479), kun er 2 % kvinner. Kvinneandelen er med andre ord større i gruppen med liten erfaring. Gjennomsnittsalderen for gruppene med liten og lengre erfaring var henholdsvis 34,5 og 50 år, begge kjønn sett under ett. Litt over halvparten (59 %) bodde i spredtbygde strøk, mens 41 % bodde i tettbygde strøk.

Det var 15 % som hadde grunnskole som høyeste fullførte utdanning, 60 % hadde videregående skole og 25 % hadde høyere utdanning.

Bare 21 % hadde under 5 års erfaring med hjortejakt. Det vil si at hver 5. jeger hadde lite jakt-erfaring. Det kan oppfattes som et faresignal med tanke på fremtidig rekruttering, at gruppen med lite erfaring (< 5 år) også utgjør en liten andel av hjortejegerne i Hordaland. Snaut 17 %

hadde mellom 5-9 års erfaring med hjortejakt. Det er en stor andel (62 %) som hadde mer enn 10 års erfaring med hjortejakt (Figur 1).

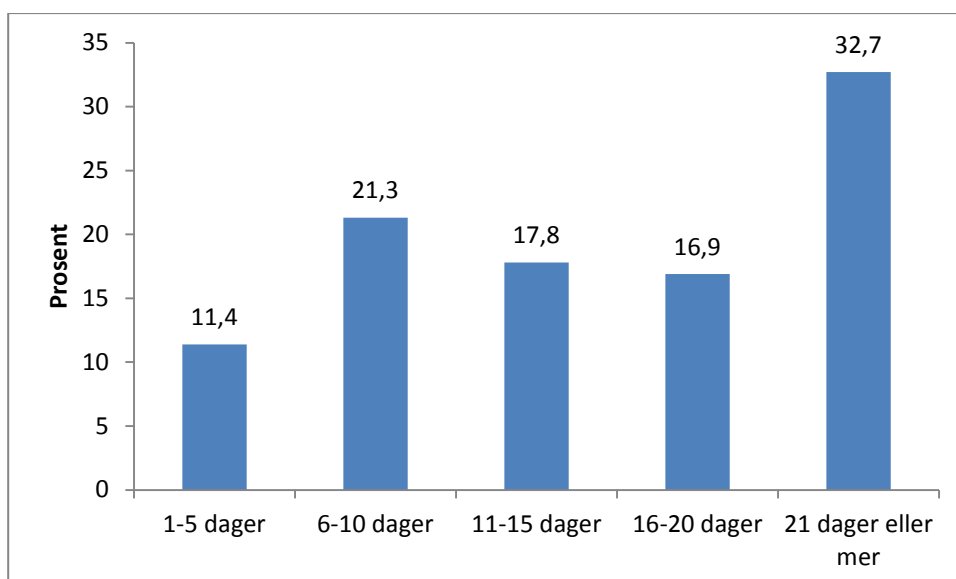
Figur 1. Erfaring som hjortejeger blant jegere fra Hordaland. Andeler i prosent (n= 458).

Det er en liten andel av jegerne, mellom 4-6 % som aldri har vommet ut, flådd eller partert hjortedyr, mens omtrent 17-18 % har gjort dette 1- 4 ganger (Tabell 1). Over halvparten, mellom 55-59 % har vommet ut, flådd eller partert hjortedyr mer enn 15 ganger.

Tabell 2. Jegerne fra Hordaland sitt erfaringsgrunnlag i forhold til utvomming, flåing og partering av hjortevilt. N=antall svar. Jegerens svarfordeling er angitt i prosent.

	N	Aldri	1-4 ganger	5-9 ganger	10-14 ganger	15 ganger eller mer
Vomme ut et hjortedyr	575	5,6	18,4	11,7	8,7	55,7
Flådd et hjortedyr	574	3,8	16,7	10,5	9,6	59,4
Partert et hjortedyr	574	4,4	17,9	8,9	10,8	58,0

Av de som jaktet hjort i 2010, var det hele 33 % som oppga å ha jaktet mer enn 21 dager (Figur 2), mens 11 % jakter inntil 5 dager. I intervallet 6- 20 dager ligger andelen mellom 17-21 % (Figur 2). De 9 kvinnene som har besvart spørsmålet, har en noe høyere gjennomsnittskår når det gjelder antall jakt dager enn menn, henholdsvis 3,7 og 3,4. Gjennomsnittsverdiene ligger da mellom intervallet 11-15 dager (kodet med verdi 3) og 16-20 dager (kodet med verdi 4), hvor altså kvinnene har en noe høyere gjennomsnittlig innsats enn menn. Ser vi etter forskjeller mellom de med lite erfaring og de med 5 års erfaring eller mer, er det kun mindre forskjeller i hvor mange dager de jaktet hjort i 2010. Gruppen med lite erfaring har noe høyere andeler blant de som jakter 6-10 og 16-20 dager enn de som har 5 års erfaring eller mer. Forskjellen er på omtrent 5 %. Samme forskjell er det mellom de som jakter 11-15 dager, men da er andelen størst hos de med mer enn 5 års erfaring. Ellers er det kun mindre forskjeller i antall jakt dager når det gjelder erfaring.

Figur 2. Antall jakt dager etter hjort i Hordaland i 2010. Andeler i prosent (av n= 456).

Jegerne i Hordaland jakter vanligvis sammen med venner (42 %) og familie (26 %). Det er også 25 % som oppgir at de vanligvis jakter alene. Bare 4 % svarer at det varierer fra år til år og kun 2 % svarer kollegaer/ forretningsforbindelser. Det var for dette spørsmålet mulig å kryssse av flere svar, og prosentene som her er beskrevet er regnet ut i alle svarene (n=765). Derksom vi regner prosentandelen ut i fra antall personer som besvarte spørsmålene (n=458), så får vi at hele 71 % jakter med venner, 44 % med familiemedlemmer, mens 42 % jakter vanligvis alene.

Det er tidligere påpekt at jegere i Hordaland er blant de som oftest jakter alene (Andersen mfl. 2011). Samtidig oppgir hele 68 % (n=310) å være del av et jaktlag. Dette betyr at respondenten både deltar i organiserte jaktopplegg og i tillegg jakter alene. Gjennomsnittlig størrelse på jaktlaget var 6 personer, men dette varierte fra 2 - 30 personer. Under en vanlig jakt dag deltar det vanligvis mellom 4- 5 personer.

4.3 Tilgang til hjortejakt og felte dyr

Jegerne ble bedt om å vurdere tre utsagn som gikk på utviklingen av og tilgangen til hjortejakt generelt. Utsagnet om at det har blitt «mer fokus på å tjene penger på salg av hjortejakt» skåret høyest (Tabell 3). Deretter kom utsagnet om at «tilretteleggingen rundt jakta som et opplevelsesprodukt har blitt bedre de senere åra». Jegerne ga lavest skår til utsagnet om at «tilgangen til hjortejakt har blitt bedre i løpet av de senere årene». Alle skårverdier lå mellom verdien 3 (Verken uenig eller enig) og verdien 4 (Delvis enig). Jegerne virker dermed ikke helt overbeviste om at forholdene har forbedret seg mye når det gjelder tilgang og tilrettelegging, men de var noe mer enige er de når det gjelder at fokuset på å tjene penger på jaktsalg har økt.

Tabell 3. Hvordan vurderer du påstandene om utviklinga av og tilgangen til hjortejakt, dersom du tenker på de siste årene? N= antall svar, Skår: gjennomsnittsverdier fra en skala der 1= helt uenig, 5= helt enig.

	N	Skår
Det har blitt mer fokus på å tjene penger på salg av hjortejakt	456	3.7
Tilgangen til hjortejakt har blitt bedre i løpet av de siste årene	456	3.4
Tilretteleggingen rundt hjortejakt som et opplevelsesprodukt har blitt bedre de senere årene (i forhold til overnatting, tilbud rundt ivaretagelse av kjøtt og lignende)	446	3.5

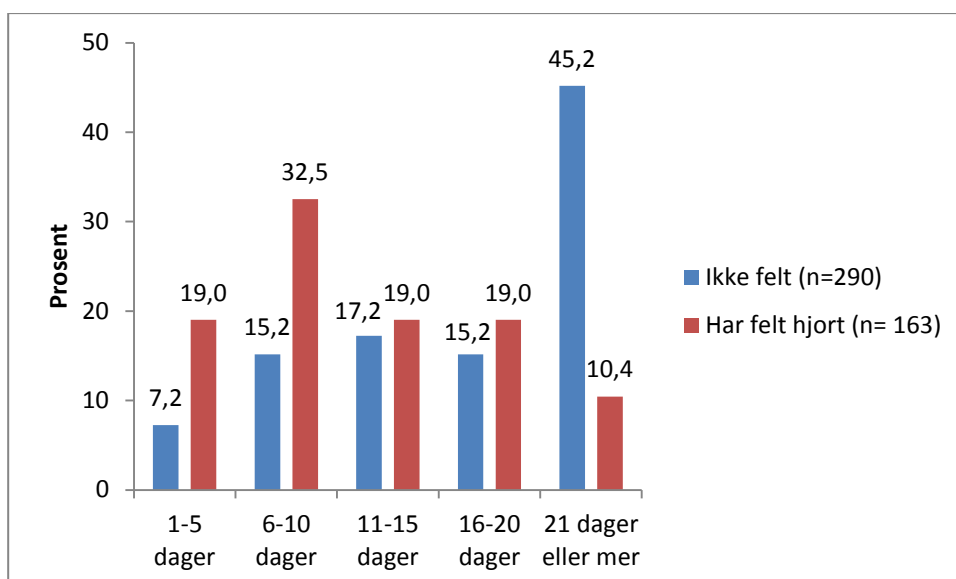
Det var mest vanlig å få tilgang til et jaktområde fordi man er grunneier selv (56 %), eller at man har fast tilgang til jaktområde (42 %). Omtrent hver 10. jeger kjøper fellingsløyve for hele sesongen på samme sted hvert år (Tabell 4). Det er nesten ingen som leier jaktrett for en kort periode på samme sted, eller at stedene varierer mellom hvert år (Tabell 4). Dette tyder på at jegerne i Hordaland i stor grad benytter seg av bekjente eller har fast tilgang til jaktområde gjennom familie eller venner.

Tabell 4. Hvordan jegerne i Hordaland skaffet seg tilgang til jakt sesongen 2010 (Flere kryss var mulig). N= antall som har krysset av svaret, %= fordeling av alle svar i prosent, mens % av cases er fordeling i forhold til antall respondenter.

	N	%	% av cases (n=456)
Har fast tilgang til jaktområde fordi jeg er grunneier	253	42.4	55.5
Har fast tilgang til jaktområde	193	32.3	42.3
Kjøper fellingsløyve for hele sesongen på samme sted hvert år	61	10.2	13.4
Er del av et fast jaktlag som leier jaktrett på åremål	36	6.0	7.9
Andre måter	31	5.2	6.8
Kjøper ett eller flere fellingsløyver for sesongen, men stedene varierer	10	1.7	2.2
Leier jaktretten for en kort periode på samme sted hvert år	7	1.2	1.5
Leier jaktretten for en kort periode men stedene varierer hvert år	6	1.0	1.3
Total	597	100.0	130.9

Grunneiere og de som har fast tilgang til jaktområde fordi de kjenner en eller flere grunneiere har omtrent samme gjennomsnittlige jaktinnsats, med en skåreverdi på 3,5. Det vil si at de ligger midt i mellom intervallet 11-15 dager og 16-20 dager. De som ett eller flere fellingsløyver for sesongen har en jaktinnsats på 3,8, dvs. at de har en gjennomsnittsskåre som ligger nærmere en jaktinnsats på 16-20 dager enn de som er grunneiere eller har tilgang til jakt fordi de kjenner grunneier.

Figur 3. Jaktinnsats fordelt på de som har felt hjort og de som ikke har felt hjort.

Trettiseks prosent (n=163) av de som hadde besvart spørsmålet om de hadde felt hjort eller ikke, oppga å ha felt hjort (Figur 2). Vi finner også at andelen som har jaktet i 21 dager eller mer er langt høyere for de som ikke har felt hjort, enn for de som har felt hjort. For de andre kategoriene av jaktinnsats (1-20 dager) er andelen høyere blant de som har felt hjort, enn for de som ikke har felt hjort (Figur 2). For de som jaktet i inntil 5 dager og felte hjort, felte over halvparten 1 hjort (Tabell 5). Andelen felte hjort øker med antall dager på jakt. Denne sammenhengen er signifikant ($C=0.466$, $p=0.001$). Blant de som jaktet mellom 6-10 dager og felte hjort, felte litt under halvparten 1 hjort, mens 30 % felte 2 hjorter. Hele 82 % av de som jaktet i 21 dager eller mer og felte hjort, felte inntil 5 hjorter. Høyeste antall innrapporterte hjort var 15 stk. (Tabell 5).

Tabell 5. Antall dager på jakt i 2010 og antall felte hjort for de som har oppgitt å felle hjort.

Antall felte hjort	Hvor mange dager jaktet du etter hjort i 2010					Total
	1-5 dager	6-10 dager	11-15 dager	16-20 dager	21 dager eller mer	
1	13	21	24	11	24	93
2	1	13	13	10	27	64
3	3	3	7	12	27	52
4	1	3	2	9	17	32
5	1	0	2	1	11	15
6	0	2	0	0	6	8
7	1	1	0	2	8	12
8	0	1	1	2	3	7
9	0	0	0	0	2	2
10	0	0	1	0	2	3
11	0	0	0	1	1	2
13	0	0	0	0	1	1
15	0	0	0	0	1	1
Total	20	44	50	48	130	292

4.4 Forbruk knytta til jakta

Når det gjelder forbruk knyttet til jakta, så brukes det mest penger til kjøp av fellingsløyver/leie av jaktrett (Tabell 6). Selv om kjøp av jakt er den største enkelte utgiftsposten i gjennomsnitt, så utgjør likevel mindre enn halvparten av utgiftene. I tillegg er det under halvparten så mange som sier de kjøper jaktrett i forhold til de som bruker penger på våpen og ammunisjon. Det legges det ned også en del penger i våpen og ammunisjon og annet jaktrelatert utstyr (Tabell 6). Det brukes minst penger til mat kjøpt på hjemstedet, reise/transport mellom hjem og jaktterreng og mat kjøpt lokalt der de jakter (Tabell 6). Færrest respondenter sier de bruker penger på overnatting, dette er et funn som synliggjør at jegerne jakter lokalt og overnatter enten hjemme eller gratis hos andre i forbindelse med jakta.

Tabell 6. Anslag på hvor mye penger jegerne i Hordaland brukte på kjøp av følgende produkter i løpet av hjortejakta 2010. De som har oppgitt 0 kr er utelatt fra beregningen.

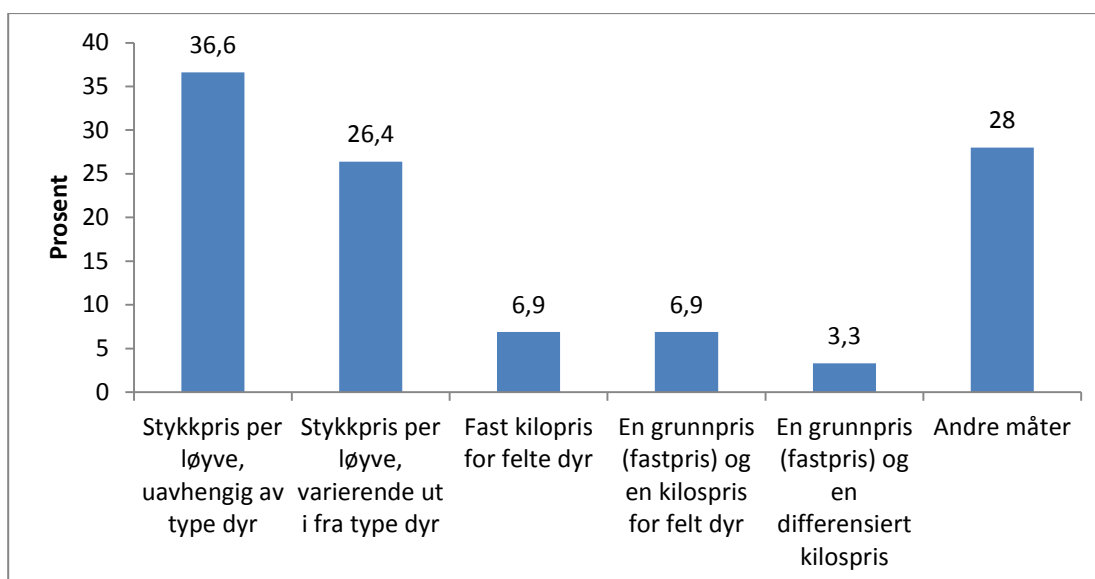
	N	Gjennomsnitt	S.E.	Min	Maks
Kjøp av fellingsløyver/leie av jaktrett	201	3612	344	100	30000
Våpen og ammunisjon (inkl. treningsskudd og storviltprøve)	447	2100	208	100	43000
Annet jaktrelatert utstyr som er i bruk under hjortejakta (skytetårn, jaktradio, etc.)	187	2036	265	100	30000
Jaktbekledning (klær, sko, etc.)	287	1954	157	100	25000
Overnatting	50	1548	198	100	8500
Mat kjøpt lokalt/der du bor når du jakter	135	1070	105	100	11000
Reise/transport mellom hjem og jaktterreng	273	1046	68	10	9000
Mat kjøpt på hjemstedet (før du reiste på jakt)	239	880	59	20	8000

Dersom vi regner ut gjennomsnittsforkbruket blant alle, inkludert de som har oppgitt at de ikke har brukt penger på en eller flere av utgiftspostene i Tabell 5, havner vi på et gjennomsnittlig forbruk på 5760 NOK ($\pm$ S.E. 388) per jeger. Dette ligger en god del lavere enn hva som ble rapportert for landet under ett (Andersen mfl. 2011), hvor beløpet ble 7765 kr per jeger i gjennomsnitt ($\pm$ S.E. 310 kr). Skiller vi på de som er grunneiere og de som ikke er grunneiere, får vi et gjennomsnittsforkbruk knyttet til hjortejakta i 2010 på henholdsvis 6195 NOK ($\pm$ S.E. 804) og 8258 NOK ($\pm$ S.E. 1157). Dersom vi deler forbruket til den enkelte jeger i Hordaland på antall felte hjort som er rapportert av den enkelte jeger, havner vi på en gjennomsnittlig sum per hjort på 3367 NOK ($\pm$ S.E. 271). Dette estimatet innbefatter alle typer dyr.

4.5 Kjøp av jaktrett og betalingsmodeller

62 % (n=257) av jegerne svarte at de betalte for jakten, mens resten svarte at de ikke betalte noe for jakttilgangen (38 %, n=158). Kun 2 personer oppga å ha betalt troféavgift. Det er tidligere i rapporten vist at 56 % av jegerne i Hordaland svarer at de har tilgang til jaktområde fordi de er grunneiere, noe om står i stil med at andelen som oppgir at de ikke betaler for jakta.

Den vanligste måten å betale for hjortejakta i Hordaland er stykkpris per løyve, uavhengig av type dyr (Figur 4). Om lag hver fjerde jeger betaler stykkpris som varierer ut i fra type dyr, eller betaler for jakta på andre måter. Det var bare 7 % som oppga at de betaler en grunnpris og en kilopris for felte dyr eller en fast pris per kilo for felte dyr. Bruk av grunnpris og differensiert kilopris er enda mindre vanlig.

Figur 4. Hvordan jakta i Hordaland ble betalt i 2010. Tall i prosent av antall jegere som har svart (flere svar var mulig, n=246).

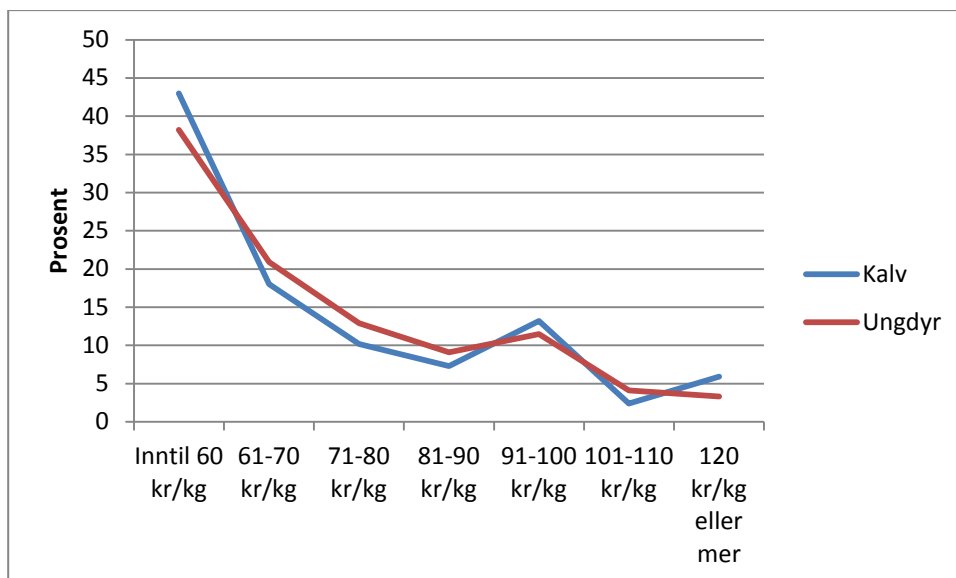
Det er stykkpris per løyve, varierende ut i fra type dyr som jegerne i Hordaland er mest interessert i å betale for (Tabell 7). Deretter kommer stykkpris per løyve, uavhengig av type dyr. Fast kilopris, grunnpris og en fast eller variabel kilopris er minst interessant for jegerne (Tabell 7). Dette er godt i samsvar med dagens praksis, dersom vi antar at praksisen gjenspeiles i Figur 3.

Tabell 7. Jegerne i Hordaland sin interesse for å betale for hjortejakt i form av ulike betalingsmodeller. Skala: 1= ikke interessert, 4= svært interessert. De som har svart "vet ikke" er utelatt fra beregningen av gjennomsnittskår, men prosentandelen som har svart vet ikke er oppgitt.

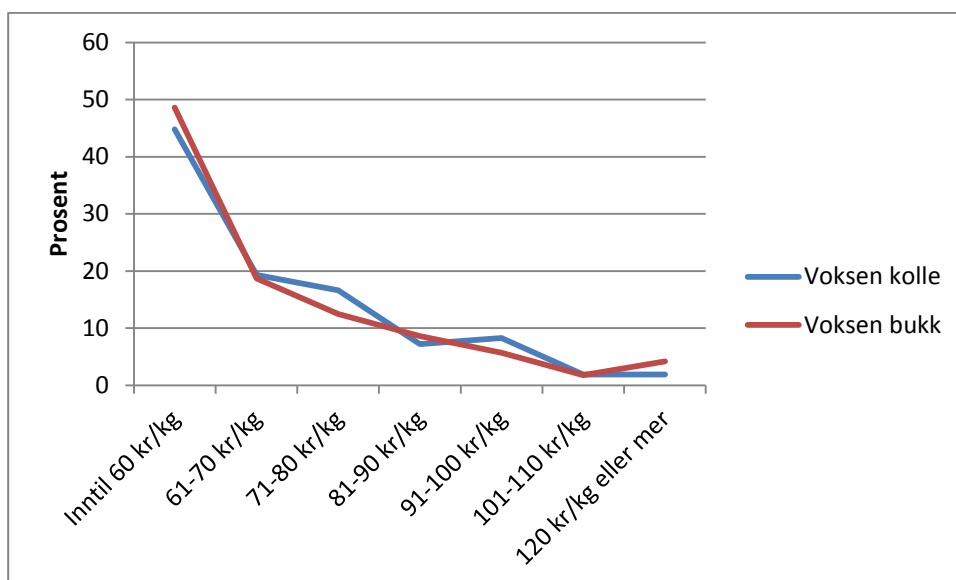
	N	Skår	Andel "vet ikke"
Stykkpris per løyve, varierende ut i fra type dyr	528	2,52	7,6
Stykkpris per løyve, uavhengig av type dyr	528	2,42	8,3
Fast kilopris for felte dyr.	519	2,07	7,9
En grunnpris (fastpris) og en fast kilopris for felt dyr	523	2,01	8,2
En grunnpris (fastpris) og en differensiert kilopris	519	1,96	9,2

4.6 Betalingsvilje for ulike typer dyr

På spørsmål om respondentenes betalingsvillighet for hjortekjøtt var det forskjell mellom kategori dyr når det gjaldt kilopris for kjøttet. Mens nesten 30 % av jegere var villige til å betale 80 kr/kg eller mer for kalv og ungdyr var omlag 20 % villige til å betale den samme prisen for voksne dyr. For kalv og ungdyr flater andelen som er villig til å betale en høyere pris ut ved ca 80-90 kroner per kg (Figur 5). For voksne dyr ser det ut til å være en større andel som er villig til å betale en noe høyere pris, kurven flater ikke så tydelig ut og prisen ser ut til å ligge på omtrent 100 kr per kilo (Figur 6). Mindre enn 8 % av jegerne var villige til å betale en pris over 100 kr/kg uavhengig av dyrekategori.

Figur 5. Andeler i prosent som er villige til å betale angitt kilopris for kalv og ungdyr.

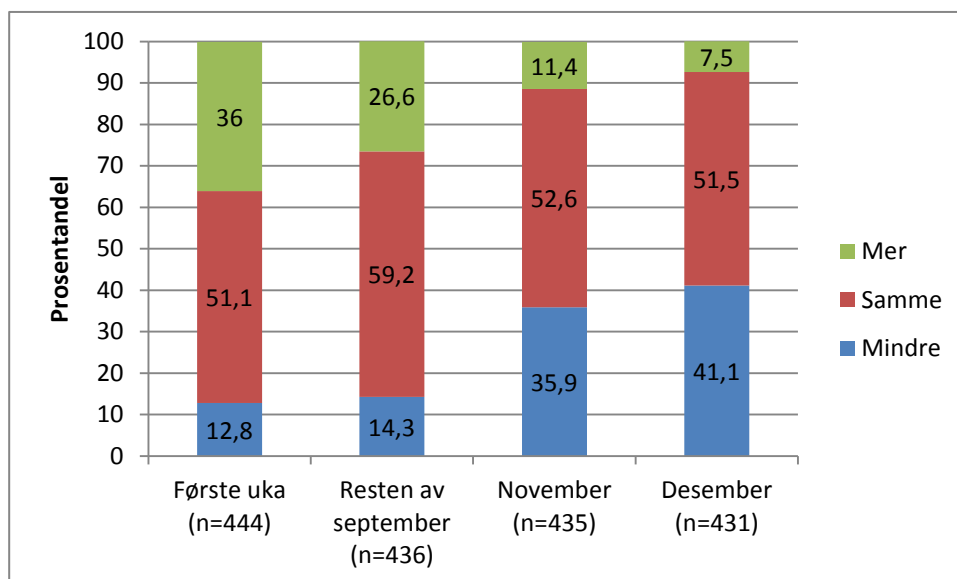

Figur 6. Andeler i prosent som er villige til å betale angitt kilopris for voksne dyr

4.7 Betalingsvilje i forhold til tid på sesongen

I spørreskjemaet var det et spørsmål der jegerne skulle vurdere hvor mye mer eller mindre de var villige til å betale for jakt i ulike tidsperioder fra september til desember, sammenlignet med hva man normalt måtte betale for å jakte en uke i oktober (med rett til å felle tre hjorter i eksemplet som var i spørreskjemaet). Det er en forholdsvis stor andel (ca. 30 – 35 %) som sier at de er villige til å betale mer for jakta i september, spesielt i den første uka av jakta, sammenlignet med et «normalt» prisnivå for jakt i oktober. Det er også noen få (om lag 10 %) som er villige til å betale mer for jakta i november og desember. Andelen som ønsker å betale mindre for jakta, øker jo lengre ut i jaktsongene man kommer. I november og desember er det 35-40 % som ønsker å betale mindre enn «normalprisen» i oktober (Figur 7). Andelen som ønsker samme pris er forholdsvis stabil og ligger mellom 51-59 %.

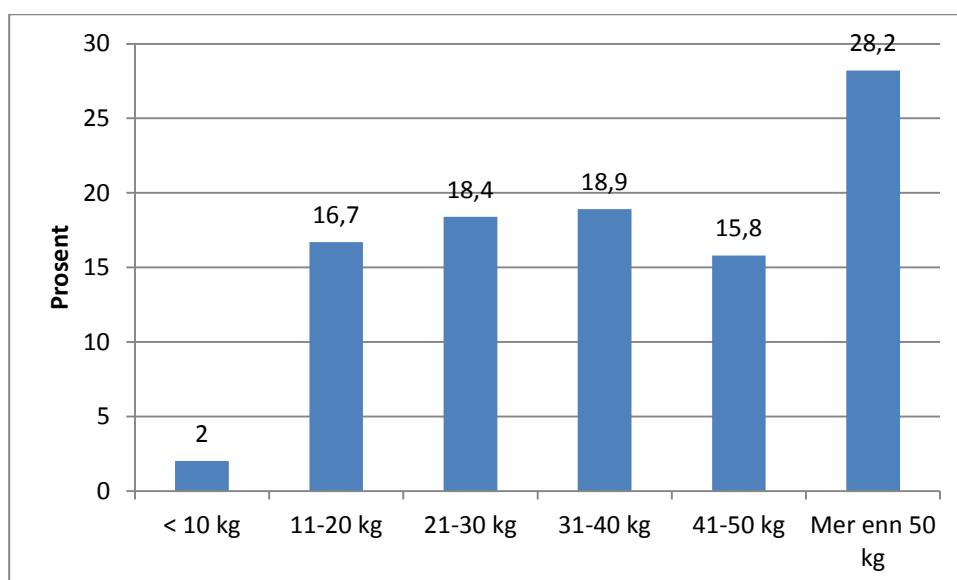
Dette betyr at nesten halvparten av jegerne er villige til, eller ønsker, en variabel pris etter hvilken tid på jaktseasonen man er inne i.

Figur 7. Oppsummering over andel som er villig til å betale henholdsvis mindre, det samme eller mer for jakt i første uka av september, resten av september, november og desember, sett i forhold til vanlig prisnivå for jakt i oktober.

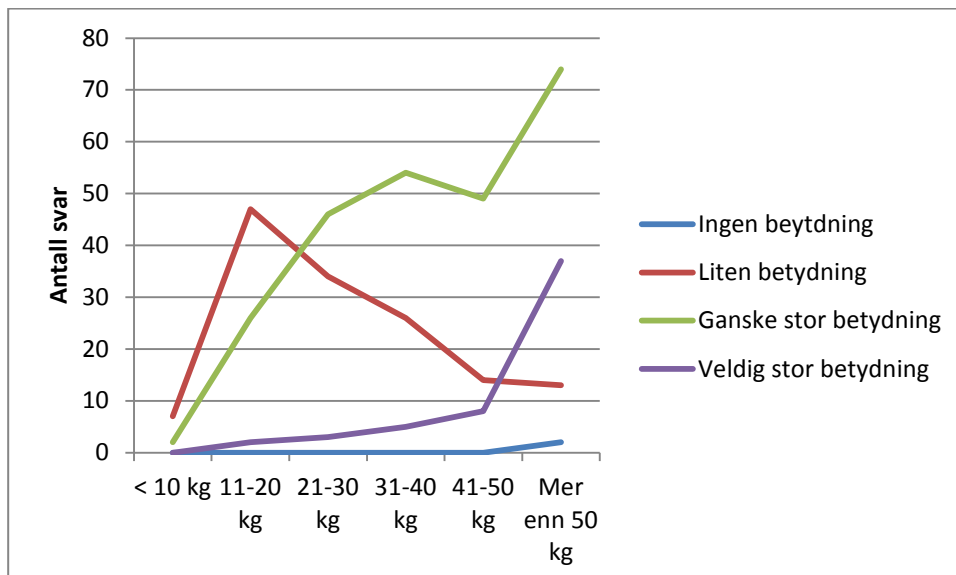
4.8 Hvor mye kjøtt?

Litt over hver fjerde jeger mener at mer enn 50 kilo med hjortekjøtt er passe til eget bruk (Figur 8). Det er omtrent hver femte jeger som mener at intervallet mellom 21-40 kg er passe til egen bruk i husholdningen, mens mindre enn 10 kg hjortekjøtt synes å være for lite.

Figur 8. Antall kilo hjortekjøtt jegerne mener er passe å ta med hjem til bruk i egen husholdning. Andeler i prosent (av n=450).

Ser vi viltkjøttets betydning i husholdningen opp mot hvor mange kilo hjortekjøtt jegerne mener er passe, finner vi for gruppen som svarte at viltkjøtt har liten betydning, at hovedandelen ligger rundt 11-20 kg og andelen avtar med økende kjøttmengde (Figur 9). For gruppen som svarte at viltkjøtt har ganske stor betydning, ligger hovedvekten på mer enn 50 kg, men er ellers ganske likt fordelt fra 11-50 kg. De som mente at viltkjøtt har veldig stor betydning ligger hovedandelen på mer enn 50 kg (Figur 9).

Figur 9. Betydningen av viltkjøtt i husholdningen opp mot antall kilo jegerne i Hordaland mener er passe mengde hjortekjøtt å ta med hjem til bruk i egen husholdning.

4.9 Dagens tilbud

Jegerne i Hordaland er mest enige i påstanden om at det er mye hjort i terrenget i deler av jaktseasonen (Tabell 8). Deretter skårer påstandene at «å reise bort sammen med familie/venner for å jakte hjort er en del av selve jaktoplevelsen» og «Terrenget jeg jakter er ikke tilrettelagt på noen måte» relativt likt. Samtidig får påstanden «Jeg jakter på egen eiendom og bor hjemme når jeg jakter hjort» en relativt høy skår. Det vil si, som allerede påvist, at mange av respondentene er grunneiere og jakter på egen eiendom. Jegerne er minst enige i påstandene om at de har problemer med å skaffe seg hjortejakt der de ønsker å jakte, eller problemer med å få tilgang til ettersøkshund. De synes heller ikke at det er langt å reise til områder med god hjortejakt og få har deltatt på hjortejaktkurs høsten 2010 (Tabell 8).

Tabell 8. Om dagens jakttilbud i Hordaland. Hvert utsagn er rangert langs en skala der 1= helt uenig til 5= helt enig.

	N	Skår	S.E.
Det er mye hjort i terrenget i deler av jaktseasonen	437	3,95	,054
Å reise bort sammen med familie/gode venner for å jakte hjort er en del av selve jaktoplevelsen	425	3,18	,071
Terrenget jeg jakter i er ikke tilrettelagt på noen måte (ingen poster, skytetårn etc.)	423	3,17	,076
Jeg jakter på egen eiendom og bor hjemme når jeg jakter hjort	441	3,05	,086
Jeg jakter på et jaktlag i eget lokalsamfunn, men er ikke grunneier	421	2,95	,087
Jeg er med på et jaktlag som består av personer som er langt mer erfarne jegere enn meg	425	2,83	,077
Jaktterrenget jeg jakter i er tilrettelagt med skytetårn eller poster som er ryddet for småkvist	420	2,35	,073
Den som leide ut/solgte jakt viste meg rundt på terrenget slik at jeg ble kjent med poster og trekkveier	398	2,34	,072
Jeg får hjelp av en kyndig person til å dele opp og finpartere hjorten jeg skyter/ kjøttet som tilfaller meg	425	2,33	,075
Det er lite hjort i terrenget gjennom hele jaktseasonen	427	2,23	,064
Jeg har problemer med å skaffe meg hjortekjøtt der jeg ønsker å jakte	422	1,83	,060
Det er vanskelig å få tilgang til ettersøkshund der jeg jakter	433	1,62	,056
Det er for langt å reise til områder med god hjortekjøtt	426	1,50	,044
Jeg har denne høsten deltatt på kurs i hjortekjøtt der jeg fikk innføring i jaktmetoder, slaktning og partering	415	1,29	,042

4.10 Fremtidig tilrettelegging av hjortekjøttet

Vi spurte jegerne om de ønsket at jaktterrenget var tilrettelagt på forhånd. Hva som mentes med tilrettelegging var ikke spesifisert, men dette kan for eksempel være rydda og merka skuddsektorer på poster, skytetårn eller andre fasiliteter knyttet opp til jakta. Det var bare 11 % (n= 60) som svarte at de ønsket at terrenget var tilrettelagt på forhånd, mens 89 % (n=479) ikke ønsket dette. Dette samsvarer relativt godt med hvordan de oppfatter dagens situasjon med hensyn på tilrettelegging (Tabell 8).

Når det gjelder fremtidig tilrettelegging, synes jaktterrenget hvor flere jaktmetoder kan benyttes, å være de mest attraktive (Tabell 9). Videre bør terrenget ha god vilttetthet og stor sjanse for å felle dyr. Jegerne synes også å være opptatt å felle hele den tildelte kvoten, selv om denne i mange tilfeller kan være stor. Jaktlaget har også stor betydning i form av det sosiale felleskapet mellom medlemmene i jaktlaget. Jegerne hadde skårverdier som ligger rundt delvis enig på disse påstandene.

Å leie jakt for kortere perioder (mindre enn to uker) synes ikke å være særlig interessant for jegerne fra Hordaland. Mulighetene til å få solgt hjortekjøtt, ser ikke ut til å innvirke på jaktinnsatsen (Tabell 9). Øvrige forhold rundt tilrettelegging, jaktformer, om terrenget er urørt eller ikke før man slipper til, ser ikke ut til å ha mindre interesse og skårer mellom «delvis enig» og «hverken enig eller uenig» (Tabell 9).

Tabell 9. Hvor enig eller uenig er du i følgende påstander om hjortejakt i årene som kommer. Ranger hvert utsagn langs en skala fra 1= helt uenig til 5= helt enig.

	N	Skåre	S.E.
Jeg ønsker å jakte et sted hvor flere jaktmetoder kan benyttes, som drivjakt, postering, måneskinnsjakt osv.	533	4,06	,048
Jeg ønsker å ha muligheten til å jakte et sted hvor det er mye hjort og hvor sjansen til å felle hjort er stor	527	4,01	,044
Jeg synes det er viktig å skyte hele kvoten, så jeg tar gjerne en ekstra tur for å felle det siste dyret	527	3,98	,049
Jeg ønsker å delta i et jaktlag fordi det sosiale fellesskapet er viktig for meg	526	3,70	,050
Jeg ønsker å reise bort sammen familie/gode venner for å jakte hjort, det er en del av selve jaktopplevelsen	521	3,09	,062
Jeg ønsker å jakte i ett område som har høy tetthet av brølende bukker i brunsttida (oktober)	527	3,00	,055
Det er viktig for meg at terrenget er urørt når jeg begynner å jakte, så jeg vil ikke kjøpe jaktrett etter andre, selv om det er billigere	513	2,74	,059
Jeg ønsker å være med som gjestejegere på et jaktlag med lang erfaring i hjortejakt	516	2,72	,062
Jeg ønsker å ha muligheten til å jakte et sted der det er stor sannsynlighet for å felle trofedyr	519	2,60	,059
Jeg ønsker å jakte et sted hvor man kan benytte løs på drevet halssende hund	525	2,49	,059
Jeg ønsker å leie jaktrett på åremål	517	2,47	,068
Får jeg billigere jakt, er det greit at noen har jaktet på terrenget før meg	508	2,44	,057
Jeg ønsker å jakte mest på innmark	525	2,31	,050
Jaktlaget jeg er en del av ønsker å leie jaktrett på åremål	505	2,29	,066
Det er passe å jakte en ukes tid per sesong	514	2,03	,055
Jeg ønsker å leie jaktrett for en kortere periode (f.eks to uker)	513	1,90	,055
Det er passe å jakte en langhelg (3-4 dager) per sesong	519	1,75	,051
Jaktlaget jeg er en del av ønsker å leie jaktrett for en kortere periode (f.eks to uker)	507	1,68	,047
Mulighetene for å få solgt hjortekjøtt gjennom ordinære salgskanaler er avgjørende for hvor mye jeg vil jakte	526	1,50	,040

Samtidig hadde vi spørsmål om hvor interessert man var i ulike typer tilleggstjenester (som man eventuelt må betale ekstra for) knyttet opp mot hjortejakta de neste årene. Det var som tidligere nevnt, bare 11 % som ønsket at terrenget var tilrettelagt på forhånd, og i utgangspunktet var det kun disse respondentene som skulle besvare spørsmålene om ulike former for tilrettelegging. Dette kom klart frem i spørreskjemaet, men allikevel er det flere som har valgt å svare på disse spørsmålene (se tabelltekst for tabell 10). Det som skårer høyest, er mulighet for å henge viltkjøtt på kjølelager (Tabell 10). Deretter kommer ekstra jaktkoie som kan benyttes ved behov, å bli vist rundt på terrenget av den som leier ut/selger jakt slik at man blir kjent og at terrenget er tilrettelagt med skytetårn, rydda poster og merka skuddsektorer. Å få hjelp til å frakte felte dyr ut av terrenget er også noe som virker å være et interessant tilbud for jegerne. De minst interessante tilbudene er å leie guide/kjentmann under jakta, og at noen tar seg av slakting og partering eller leie hus av normal standard (Tabell 10).

Tabell 10. Hvor interessert er du i å leie eller benytte følgende tilbud (som du må betale ekstra for) knyttet opp mot hjortejakt i de neste årene? De som har svart "vet ikke" er utelatt fra analysen, men prosentandelen som har svart "vet ikke" er oppgitt. N= Antall svar, Skår= gjennomsnittsskår etter skala hvor: 1=ikke interessert, 4= svært interessert. Dette spørsmålet skulle i utgangspunktet bare besvares av de som ønsket tilrettelegging av jaktterrenget, men antall svar er flere enn de som krysset av for at de ønsket tilrettelegging.

	N	Skår	Andel «vet ikke»
Mulighet til å henge opp viltkjøtt på et kjølelager, slik at kjøttet mørner i tilnærmet optimal temperatur	104	2,74	2,9
Ekstra jaktkoie(-r) som ligger sentralt i terrenget og kan benyttes ved behov	103	2,40	5,8
Bli vist rundt på terrenget av den som leier ut eller selger jaktløyver slik at jeg raskt blir godt kjent med poster og trekkveier	104	2,38	3,8
At jaktterrenget er tilrettelagt med skytetårn, poster som er ryddet og skuddsektorer merket	102	2,37	2,9
Frakt av felte dyr ut av terrenget til slakteplass (f.eks. beltekjøretøy/firhjuls motorsykkkel)	103	2,34	2,9
Hund/hundefører som også er godkjent som ettersøks-hund	102	2,26	4,9
Kurs i hjortejakt der jeg får innføring i jaktmetoder, slakting og partering	104	2,22	2,9
Kurs i hjortejakt der det gis innføring i jaktmetoder, slakting og partering, og i tillegg lærer hvordan man best kan tilberede viltkjøtt og plukke ut gode viner som passer til maten	102	2,22	2,9
Leie av hus/hytte med strøm og vann av høy standard	102	2,16	4,9
Mulighet til å få finpartert og vakumpakket kjøttet	111	2,06	2,7
Leie av en enkel hytte uten strøm	102	2,00	4,9
En person som har laget middag ferdig til deg og jaktlaget når du kommer inn fra jakt om kvelden	103	1,84	3,9
At rettighetshaveren også tilbyr deg muligheter til å få solgt kjøttet	106	1,82	4,7
Leie av hus/hytte med strøm og vann av normal standard	102	1,78	4,9
En person/et mottak som tar seg av slakting og partering av dyret	103	1,76	2,9
Guide/kjentmann under jakta	106	1,75	6,6

Bilde 1. Å få hjelp til å frakte felte dyr ut av terrenget, og å henge viltkjøtt på kjølelager var noe flere jegere ønsket seg. Foto: Tord Bretten.

Den jaktformen som skårer høyest blant jegerne i Hordaland er smygjakt (Tabell 11). Deretter kommer posteringsjakt i utmark morgen/kveld og posteringsjakt på innmark morgen/kveld. Jegerne rangerte til å ligge fra «interessert» til «litt interessert» var drivjakt mot poster som skårte høyest, deretter daler skårverdiene noe mer for andre jaktformer som brølejakt eller lokkejakt og posteringsjakt om natta i utmark eller på innmark. De jaktformene som havnet under skårverdien tilsvarende «litt interessert» var ulike jaktformer med egen hund eller hund eid av andre jegere (Tabell 11).

Tabell 11. Hvordan jegerne i Hordaland rangerte interesse for ulike jaktmetoder etter en skala der 1= ikke interessert og 4= meget interessert. N= antall svar og gjennomsnittskår.

	N	Skår
Smygjakt	518	3,44
Posteringsjakt i utmark morgen/kveld	530	3,31
Posteringsjakt ved innmark morgen/kveld	528	3,13
Drivjakt mot poster	529	2,97
Brølejakt/rautjakt (du sniker uten å lokke)	511	2,75
Posteringsjakt ved innmark om natta/ i måneskinn	522	2,56
Lokkejakt (du lokker aktivt)	509	2,51
Posteringsjakt i utmark om natta/ i måneskinn	521	2,11
Jakt med egen hund	496	1,81
Jakt med bandhund eid av andre jegere	506	1,80
Jakt med løs på drevet halsende hund eid av andre jegere	505	1,78
Jakt med støtende hund eid av andre jegere	501	1,64

4.11 Det eksklusive segmentet

Enkelte av de som tilbyder jaktrelaterte produkter kan ha interesse av å nå konkrete interessentgrupper. Et eksempel på en slik gruppe er de med høyest betalingsvillighet eller stor interesse for å felle trofédyr. I et forsøk på å gi en generell karakteristik av disse jegerne, plukket vi ut de respondentene som inngikk i de nevnte gruppene, landet sett under ett, ikke bare for Hordaland. Dette fordi en slik beskrivelse kan være til nytte for de rettighetshaverne som ønsker å spise jaktproduktet også inn mot tilreisende jegere, ikke bare jegere fra Hordaland, selv om disse eksplisitt er beskrevet i teksten. Denne beskrivelsen er direkte sitert fra NINA rapport 725 (Andersen mfl. 2011):

Enkelte av de som tilbyder jaktrelaterte produkter kan ha interesse av å nå konkrete interessentgrupper. Et eksempel på en slik gruppe er de med høyest betalingsvillighet. En annen gruppe kan være jegere som er over gjennomsnittet interessert i å felle trofédyr. I et forsøk på å gi en generell karakteristik av disse jegerne, plukket vi ut de respondentene som inngikk i de nevnte gruppene.

De jegerne som oppga at de var villige til å betale mer enn 100 kr/kg for hjorteslakt ble klassifisert som de med høyest betalingsvillighet (n=70). En gjennomsnittlig person i denne gruppen var 42 år ($\pm$ S.E.=1,58), hadde høy utdanning og inntekt (26% hadde mer enn 1.000.000 kr i samlet inntekt) og hadde relativt lang jakterfaring. 80% hadde mer enn 5 års erfaring fra hjorteviltjakt og 44% hadde mer enn 20 års erfaring. Jegerne i denne gruppen jaktet relativt mye og hadde jaktet hjortevilt i gjennomsnitt 4,9 av de siste 9 årene. 27% hadde jaktet hjortevilt hvert

år de siste 9 årene. Hvorvidt jegerne bodde i spredtbygde eller tettbygde strøk hadde ingen betydning. De fleste av respondentene bodde i Hordaland ($n=23$), Agderfylkene og Rogaland ($n=13$). Sogn & Fjordane og Møre & Romsdal hadde 11 personer i denne kategorien. Det var også flere i fra Trøndelag og Nordland ($n=8$) enn fra Oslo/Akershus ($n=5$) og Østlandet ($n=6$). I Hedmark og Oppland var det bare 4 personer som havnet i denne kategorien.

De som hadde høyest skår på ønsket om å jakte et sted med stor sannsynlighet for å felle trofédyr ($n=186$) var personer som hadde noe lavere inntekt enn de med høy betalingsvillighet. Den gjennomsnittlige personen var om lag 43 år ($\pm$ S.E. 1,06) år, hadde noe lavere andel med høy på utdanning, noe kortere generell jakterfaring, 75 % hadde mer enn 5 års erfaring og 40 % hadde mer enn 20 års erfaring. De har derimot noe lenger erfaring med hjortejakt, og jaktet hjortevilt i gjennomsnitt 5,3 ganger de siste 9 årene, hvorav 26 % hadde jaktet hjortevilt hvert år i løpet av de 9 siste årene. Det var 55 % som bodde i spredtbygde strøk. Her var det flest som bodde i Sogn & Fjordane ($n=49$), Hordaland ($n=48$), Agder og Rogaland hadde 33 personer, mens i Trøndelag og Nordland var det 21 personer. På Østlandet ellers ($n=17$), Akershus og Oslo ($n=11$) og Hedmark og Oppland ($n=9$) var interessen for trofédyr noe mindre.

5 Diskusjon

5.1 Oppsummering av resultatene

Representativiteten til datamaterialet er vurdert til å være meget god. Resultatene her gir sannsynligvis et meget godt bilde på hjortejegerne i Hordaland. Den skjeve kjønnsfordelingen blant jegerne generelt gjenspeiler seg også her, men interessant er det å registrere at kvinneandelen er økende blant de jegerne med kortest erfaring med hjortejakt, og at kvinner legger ned en større jaktinnsats enn menn. Aldersmessig skiller ikke jegerne i Hordaland seg ut fra landet for øvrig. Utdanningsmessig er det en større andel av jegerne i Hordaland som har utdanning på videregående skole (60 %), mot landsgjennomsnittet på omtrent 45 % (Andersen mfl. 2011). Andel med høyere utdanning blant jegerne i Hordaland er tre prosentpoeng under landsgjennomsnittet.

Hver femte jeger hadde mindre enn fem års erfaring med hjortejakt, mens mer enn halvparten hadde over 10 års erfaring med hjortejakt. Det kan synes som at rekrutteringen til hjortejakt i Hordaland er lav, siden det er en relativt liten andel jegere med 1-2 års erfaring, sammenlignet med andel jegere med 3-4 års erfaring eller mer (Figur 1). Når det gjelder jaktinnsatsen vet vi fra før at jegere som bor i spredtbygde strøk jakter mer enn jegere som bor i byer (SSB 2012). Det samme mønster fant vi i denne undersøkelsen, i tillegg fant vi at den generelle jaktinnsatsen til jegere med lite erfaring var mindre enn jegere med lang erfaring.

Den vanligste sammensetningen av et jaktlag er venner og familie og antallet er som regel rundt 6 personer. Samtidig er det tidligere vist at jegerne i Hordaland var blant de som oftest jaktet alene (Andersen mfl. 2011), så jegerne i Hordaland deltar både i organiserte jaktopplegg, men jakter også en god del alene. Å jakte alene er også mest forenlig med den jaktformen som ble vurdert som mest interessant, nemlig smygjakt. Diverse jaktformer med hund ble vurdert som minst interessante, mens de mer tradisjonelle jaktformene som kan drives alene eller sammen med andre, posteringsjakt på utmark eller innmark morgen og kveld var vurdert som de to mest interessante jaktformene etter smygjakt.

Når jegerne ble bedt om å vurdere utviklingen av og tilgangen til hjortejakt i løpet av de senere årene, er de tydelige på at det har blitt økt fokus på å tjene penger på salg av hjortejakt, men er ikke like overbeviste om at forholdene har forbedret seg når det gjelder tilgang til jakt. Over halvparten fikk tilgang til jaktområder gjennom at de var grunneiere, og fire av ti jegere har fast tilgang til jaktområde, mens det er overraskende få som leier jaktrett for kortere perioder. Det

har i mange år vært en økende hjortestamme i Hordaland, som i landet for øvrig, og antallet hjortejegere har økt i takt med antallet felte dyr (SSB 2012). I Hordaland har antallet hjortejegere økt med 25 % i løpet av de 10 siste åra, mens antall felte dyr i samme periode har økt med 60 %. Totalt sett i hele landet har antall hjortejegere økt betydelig mer i samme tidsperiode (58 %), selv om antallet felte dyr har økt på samme nivå (56 %). Selv med et økt antall jegere i Hordaland ser det likevel ut til at tilgangen til hjortejakt har vært vanskeligere i Hordaland enn for landet totalt sett. Siden såpass stor andel av jegerne i Hordaland oppgir at de jakter selv som grunneier eller i faste jaktlag, kan det oppleves som vanskelig for de som ikke er grunneiere eller medlemmer av faste jaktlag å få tilgang til hjortejakt. Hva som er grunnen at mønsteret er annerledes i Hordaland enn landet sett under ett er usikkert, men det kan ha sammenheng med eiendomsstrukturer, grunneierorganisering eller jakttradisjoner og jaktkultur. At tilgangen kan oppleves som dårlig blant enkelte jegere fra Hordaland, kan også tolkes slik at mange grunneiere benytter seg selv av jakta og at relativt få er interessert i å leie ut jakt, eller ser potensialet i å skaffe seg ekstra inntekter gjennom utleie av hjortejakta. Eksempelvis er ikke korttidsutleie av jaktrett vanlig i Hordaland og dette medfører at de med langtidskontrakter må jakte mer når kvotene økes.

Undersøkelser blant grunneiere i Sogn og Fjordane viser at hensyn til den lokale jaktkulturen står sterkt, og at mange lokale jegere, enten man er grunneiere eller ikke, har et negativt syn på kommersialisering av jakta. I tillegg er det også en oppfatning, også blant grunneiere, av at kommersielt salg av hjortejakt kan være et problem for jakttilgang for lokale jegere. Dette kan være en viktig grunn til at mange grunneiere kvir seg for å selge jakta og for mange kan det være et hinder for å kunne utnytte jaktressursen i et næringsperspektiv (Olaussen & Mysterud 2012). I tillegg sier omtrent 80 % av grunneierne i denne undersøkelsen at de er «fornøyd som det er», selv om også mange ser muligheten til å kunne tjene mer på jakta enn i dag.

Vi har tidligere vist at jegerne primært ønsket å jakte i områder som lå nært eget hjemsted eller i de tradisjonelle hjortefylkene Sogn & Fjordane eller Møre & Romsdal (Andersen mfl. 2011). Hordaland virket å være mindre kjent for østlendinger, alternativt at Hordaland betraktes som for langt vekk i forhold til reiseavstand. Det kan også være at det kommersielle tilbudet av hjortejakt i Hordaland er lite, noe som kan bekreftes med at 55 % av jegerne faktisk selv er grunneiere, og at mange er fast medlem av et jaktlag. Det er grunn til å tro at en relativt stor andel av disse er lokale jegere som har tilgang til jakt i egen kommune.

Forbruket knyttet til hjortejakta ligger nesten 2000 NOK under hva som ble rapportert som «gjennomsnittet» i Norge (Andersen mfl. 2011). Hver felte hjort kostet i gjennomsnitt 3367 NOK i Hordaland, dersom vi deler forbruket til den enkelte jeger på antall felte hjort vedkommende felte. Det er i hovedsak redusert utgifter til kjøp av jaktrett som utgjør forskjellen, siden så mye som 38 % av jegerne sier de ikke betaler noe for hjortejakta. Den store andelen grunneiere er trolig med på å forklare hvorfor utgifter til jaktrett og fellingsløyver er såpass mye lavere i Hordaland enn i landet ellers. Fellingstillatelsene blir oftest solgt som stykkpris per løyve, uavhengig av type dyr, eller varierende ut i fra type dyr. Den nest mest vanlige måten å betale for hjortejakta på var «andre måter». Andre måter var blant annet; å bytte slåttemark mot jakt, arealleie hvor elgjakta og hjortejakta er inkludert, felling er gratis, men må kjøpe kjøttet, betaler en fastpris på jakta eller jakter for grunneier og deler kjøttet. Det fins med andre ord mange måter å skaffe seg jakt på, som ikke nødvendigvis medfører store utgifter for jegerne. Det kan tolkes som at hjortejakta i en viss grad benyttes som vennetjenester eller som byttetjenester, noe som igjen sannsynligvis påvirker kommersiell tilgang til jakt. Dette kan også være ekskluderende for en del jegere som ikke har mulighet til å tilby byttetjenester eller andre ressurser til rettighetshaverne.

Det var ingen store forskjeller i hvilken kilopris man var villig til å betale for kalv/ungdyr og for voksne dyr, sammenlignet med landet for øvrig (Andersen mfl 2011). Prisen for kalv flater ut ved 80-90 kr per kilo, mens kiloprisen for voksne dyr flater ut ved ca 100 kr per kilo. Jegerne vist også stor interesse for å ha en variabel pris etter hvilken del av jaktseasonen det var snakk om. Det var en rimelig stor andel som var villige til å betale mer for jakt i september, spesielt i

første uka, og en betydelig andel som ønsket å betale mindre for jakt i november og desember, sammenlignet med et normalt prisnivå i oktober.

Når det gjelder fremtidig tilrettelegging, var det bare hver tiende jegere som ønsket at terrenget var tilrettelagt på forhånd, noe som er mindre enn landet sett under ett (Andersen mfl 2011), men det er også i Hordaland vi finner størst andel som oppgir å jakte alene. Det er imidlertid flere som ønsker tilleggstjenester enn en tilrettelegging av jaktterrenget, og som nevnt har nok enkelte misforstått og ikke hoppet over disse spørsmålene, slik anvisningen i spørreskjemaet ba de om. Uansett, var det bare omtrent 60 personer som svarte at de ønsket at terrenget var tilrettelagt på forhånd og 40 personer til som hadde besvarte spørsmålene om tilrettelegging.

Det jegerne først og fremst ønsket seg, var tilgang til kjølelager for å kunne henge opp kjøtt til mørning. Det var noe mindre interesse for dette blant de som oppga at de ikke betalte for jakten (skår: 2,55) enn de som betalte for jakten (Skår: 2,70). De kan antas at de som ikke betalte for jakten enten er grunneiere eller jakter sammen med grunneier. Optimalt kjøletemperatur på viltkjøttet er trolig viktigst tidlig i jaktseasonen. Ekstra jaktkoie som kan benyttes ved behov, sammen med å bli vist rundt i terrenget for å bli kjent med poster og trekkveier og hjelp til frakt av dyr ut av terrenget var også vurdert som relativt interessant. Andre former for tilleggstjenester, som å leie guide, få hjelp til å slakte, få ferdig tilberedt mat om kvelden eller hjelp til å selge hjortekjøtt, var lite interessant for jegerne i Hordaland. Undersøkelsen her har ikke sett på hva tilreisende jegere ønsker seg, kun hva jegere bosatt i Hordaland ønsker, med unntak av beskrivelsen av det eksklusive segmentet (kapittel 4.11). Undersøkelsen som inkluderte hele landet viste at jegere fra Østlandsområdet, spesielt jegere fra Oslo og Akershus-området, var generelt mer interessert i å betale for ekstra tjenester knyttet til hjortejakta enn jegere på Vestlandet (Andersen mfl. 2011). Det er grunn til å tro at jegere som reiser over lengre avstand for å få tilgang til hjortejakt også ønsker å kjøpe tilrettelagte tjenester slik at man får en mer opplevelsesrik jakttur eller er mer avhengig av tilleggstjenester som overnatting, lagring av kjøtt og lignende når man ikke jakter i hjemlige områder. Det er ikke nødvendigvis de lokale jegerne som er interessante kunder for de som tilrettelegger for jaktturisme i Hordaland. Men det er fortsatt 1 av 10 jegere fra Hordaland som ønsker at terrenget er tilrettelagt i en eller annen form, selv om dette var mindre enn landsgjennomsnittet (Andersen mfl. 2011). For en del grunneiere vil derfor dette segmentet av jegere være interessant fordi det er muligheter å kunne øke inntjeningen på salg av hjortejakt. Lokale jegere vil nok uansett være de viktigste «kundene» for de fleste grunneiere, enten de er grunneiere selv eller ikke.

5.2 Hjortejakt som næring i framtida – hva vil være viktig?

Våre resultater er viktig bakgrunnskunnskap for de grunneiere som ønsker å utnytte hjorten i næringsøyemed. Denne rapporten viser at jegerne som gruppe er variert og at omtrent halvparten av jegerne ikke er grunneiere selv. Vi mener at dette åpner for at flere grunneiere eller grunneierlag i Hordaland har mulighet til å kunne utvikle hjortejakt som næring. I tillegg peker resultatene på flere viktige elementer som er viktig for jegerne for framtidig tilbud av hjortejakt (se kap. 4.10) og som vil være viktig for å utvikle næringen og som må ligge til grunn for ei vellykka næringssatsing. Vi vil her peke på noen av de viktigste som har kommet fram gjennom denne undersøkelsen, og som vil være viktige tiltak både for grunneiere og andre aktører både i forvaltningen for næring og vilt for å kunne utvikle hjortejakt som ressurs.

1. Bestandsstørrelse og forvaltning av hjortebestanden.

En betydelig hjortebestand som gir gode muligheter til å felle hjort og felle alle dyra på den tildelte kvoten er en av de viktigste enkeltfaktorene for hjortejegerne når det gjelder motivasjonen til hjortejakt. Det er derfor viktig for grunneierne som ønsker å selge jakt i framtida at man både har en stor og attraktiv hjortebestand. Det betyr også at sammensetningen av bestanden må være slik at den har en betydelig andel av voksne bukker, og at sjansene for å kunne felle slike dyr er tilstede. Grunnlaget for at hjortejakt i framtida skal kunne være en næring for grunneiere ligger derfor nært opp til en sikker og god forvaltning av hjortebestanden. En forutsigbar forvaltning med relativt små endringer i bestanden fra år til år vil være viktig for å kunne ha et attraktivt produkt å selge. I dagens situasjon er ikke forvaltningen av hjorten optimal fordi man ikke tar hensyn til dyra årlige arealbruk og en viktig årsak er sannsynligvis at forvaltningen ikke er samkjørt over større områder (Mysterud m fl. 2011). For å få en mer forutsigbar og kunnskapsbasert forvaltning i framtida er det et viktig tiltak å jobbe for en bedre forvaltning på bestandsnivå, så i praksis vil bety større forvaltningsenheter de aller fleste kommuner.

2. Robuste jaktfelt.

Det er også viktig at jaktfeltene er av en viss størrelse slik at det kan tilrettelegges for jaktlag (større eller mindre) og at jegerne har mulighet til å utøve flere jaktmetoder. For jegere fra Hordaland er dette den viktigste enkeltfaktoren for den fremtidig hjortejakta. En annen viktig faktor er for mange å kunne jakte sammen med andre (venner og familie) og det sosiale felleskapet i jaktlaget er viktig. I tillegg vektlegger mange verdien med å kunne reise bort for å jakte og at dette er en viktig del av selve jaktoplevelsen. Et viktig tiltak for grunneierne er derfor å lage jaktfelt som er store og varierte nok til å romme muligheter for å utøve de vanligste jaktmetodene inkludert muligheter for større jaktlag.

3. Forståelse for jaktsalg

Tidligere undersøkelser har vist at det er kulturelle «hindre» for mange grunneiere i å kunne utvikle hjortejakt som næring og økt kommersialisering av hjortejakta. I kulturelle hindre legger mange at det er motstand i lokalsamfunnet mot ei slik satsning, fordi man tror at dette vil utelukke lokale jegere fra tilgang til hjortejakt (Olaussen & Mysterud 2012). Det å jobbe for å øke forståelsen av at hjortejakta er en viktig ressurs for grunneiere på lik linje med andre ressurser i Hordaland er derfor viktig. Selv om mange grunneiere i dag velger å jakte selv og utnytte jaktressursen på denne måten, vil det for mange være avgjørende med en økt forståelse for en for å utvikle hjortejakta som næring.

4. Forutsigbare leieforhold

De fleste jegere som leier hjortejakt ønsker å leie jakta over flere år. En god del ønsker også å leie jakta for hele sesongen, men det var mer variasjon i responsen på dette spørsmålet. Det å profesjonalisere leieforholdene med skriftlige avtaler vil være et tiltak for både jegerne og grunn-

eiernerne. For jegerne vil dette gi sikkerhet for det produktet de faktisk kjøper og for grunneierne vil dette gi en sikkerhet for betaling mv. I utforming av gode avtaler bør det også ligge informasjon om bestanden og omfatte alle plikter (for eksempel rapportering og veiing av dyr) og rettigheter for jaktlaget. Den bør også inneholde de pliktene som selger (grunneierne) har både i forhold til tilrettelegging, kvoter, priser og evt andre forhold (som innkvartering og tidsperioder). Det bør også komme klart fram av avtalene ansvar for ettersøkshund. For en del jegere er det viktig at jaktterrenget er «urørt» når de selv starter jakt. Selv om definisjonen på urørt selvsagt kan diskuteres, så er det viktige opplysninger for jegerne om andre jegere/jaktlag jakter i terrenget og når dette skjer. Slike opplysninger er viktige med hensyn til forutsigbarheten og åpenheten mellom selger og kjøper.

5. Tilrettelegging

Mange jegere responderte på det er lite tilrettelegging for der de jakter i dag, og en relativt liten andel ønsker faktisk dette også i framtida. For en utvikling av hjortejakta som næring vil tilrettelegging likevel være viktig. Når jegerne svarer på spørsmål om framtidig tilrettelegging, er det flere enn faktisk de som ønsket dette som svarte på spørsmålet (tabell 10). Dette kan kanskje tyde på at tilrettelegging kan være viktigere enn en del jegere innrømmer i første runde. For de som ønsker å kjøpe hjortejakt i framtida er tilrettelegging for kjøttbehandling (slaktemuligheter, kjølelager) den viktigste faktoren. I tillegg er tilrettelegging i form av tilgang til ei ekstra jaktkoie, bli vist poster, etc av kjentfolk og rydding av poster/jakttårn de viktigste tilleggstenestene. Generelt ser det ut til at fysisk tilrettelegging av jakta er viktigere enn andre tjenester. Med andre ord, tiltak som retter seg inn på å tilrettelegge jakta for leietakerne vil være de viktigste tiltakene.

6 Referanser

Andersen, O., Mysterud, A., Veiberg, V., Meisingset, E. L. & Wold, L. C. 2011. Jakten på hjortejegeren - En spørreundersøkelse blant norske hjorteviltjegere med fokus på fremtidig hjortejakt. - NINA Rapport 725: 53 s.

Dillman, D. A. 2006. Mail and Internet surveys : the tailored design method (2nd ed.). New York: Wiley.

Mysterud, A., Loe, L.E., Meisingset, E.L., Zimmermann, B., Hjeltnes, A., Veiberg, V., Rivrud, I.M., Skonhoft, S., Olaussen, J.O., Andersen, O., Bischof, R., Bonenfant, C., Brekkum, Ø., Langvatn, R., Flatjord, H., Syrstad, I., Aarhus A. og Holthe, V. 2011. Hjorten i det norske kulturlandskapet: arealbruk, bærekraft og næring. *Utmarksnæring i Norge* 1-11: 1-88.

Olaussen, J. O. & Mysterud, A. 2012. Red deer hunting - commercialising versus availability. *European Journal of Wildlife Research* 58:597-607

Statistisk sentralbyrå (SSB). 2012. (Ssb.no/jakt og fiske) Lesedato: 21.11.2012

Norsk institutt for naturforskning (NINA) er et nasjonalt og internasjonalt kompetansesenter innen naturforskning. Vår kompetanse utøves gjennom forskning, utredningsarbeid, overvåking og konsekvensutredninger.

NINAs primære aktivitet er å drive anvendt forskning. Stikkord for forskningen er kvalitet og relevans, samarbeid med andre institusjoner, tverrfaglighet og økosystemtilnærming. Offentlig forvaltning, næringsliv og industri samt Norges forskningsråd og EU er blant NINAs oppdragsgivere og finansieringskilder.

Virksomheten er hovedsakelig rettet mot forskning på natur og samfunn, og NINA leverer et bredt spekter av tjenester gjennom forskningsprosjekter, miljøovervåking, utredninger og rådgiving.

ISSN:1504-3312
ISBN: 978-82-426-2508-3

Norsk institutt for naturforskning

NINA Hovedkontor
Postadresse: Postboks 5685 Sluppen, NO-7485 Trondheim
Besøks/leveringsadresse: Tungasletta 2, NO-7047 Trondheim
Telefon: 73 80 14 00, Telefaks: 73 80 14 01
E-post: firmapost@nina.no
Organisasjonsnummer 9500 37 687